

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลศรีสำราญ
อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี

โคกหนองนาโมเดล

แนวความคิดการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมที่นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน โดยเป็นการออกแบบภูมิทัศน์ให้พื้นที่สูงและพื้นที่ต่ำภายในแปลงเดียวกัน ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ต่อกันและสร้างความสมดุลของระบบนิเวศ กล่าวคือมีการทำโคกหรือคันดินยกสูงเพื่อปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชหลากหลายชนิดที่ให้ร่มเงาและสร้างรายได้ตลอดปี

แคร่ไม้ไผ่

เฟอร์นิเจอร์หรือเครื่องใช้พื้นบ้านที่ทำจากไม้ไผ่ มีลักษณะเป็นแผงสี่เหลี่ยมใช้สำหรับนั่งหรือนอน มักมีขาตั้ง หรือวางบนคานหาม ถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการนำวัสดุธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ทั้งพักผ่อน หย่อนใจ หรือประยุกต์เป็นเตียงผู้ป่วยได้

งานจักสาน

งานจักสานคือภูมิปัญญาที่เติบโตเคียงคู่กับวิถีชีวิตของผู้คนมาอย่างยาวนาน สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และการใช้ชีวิตในแต่ละวัน เครื่องจักสานเริ่มต้นจากของใช้ใกล้ตัว ไม่ว่าจะเป็นภาชนะ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ ก่อนจะพัฒนาเป็นงานหัตถศิลป์ที่งดงามและเปี่ยมด้วยคุณค่าทางวัฒนธรรม หัวใจของงานจักสานคือ วัตถุดิบจากพืชท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันไปตามพื้นที่และสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นไม้ไผ่ หวาย กก ใบลาน คลุ้ม เตยปาหนัน หรือพืชเส้นใยชนิดอื่น ๆ วัตถุดิบเหล่านี้ไม่เพียงกำหนดรูปแบบของงาน แต่ยังสะท้อนความรู้เรื่องธรรมชาติ การคัดเลือกและการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ซึ่งเป็นพื้นฐานของแนวคิดความยั่งยืนในงานหัตถศิลป์ไทย

ลูกประคบ

ลูกประคบสมุนไพร คือ ภูมิปัญญาไทยโบราณที่นำสมุนไพรสดหรือแห้งหลายชนิด (เช่น ไพล, ขมิ้น, ผิวมะกรูด) มาหั่น บด และห่อรวมกันด้วยผ้าฝ้ายมัดเป็นลูกกลมๆ ใช้ความร้อนจากการนึ่งจนร้อน แล้วนำมาประคบบริเวณร่างกายเพื่อลดอาการปวดเมื่อย เคล็ดขัดยอก ลดการอักเสบ และกระตุ้นการไหลเวียนโลหิต

เมี่ยงคำ

เมี่ยงคำเป็นของทานเล่นประจำชาติที่มีประวัติมาอย่างยาวนาน เชื่อกันว่า เมี่ยงคำมีจุดกำเนิดอยู่ที่ภาคเหนือ (อาณาจักรล้านนา) เพราะเป็นถิ่นของวัฒนธรรมอาหาร เรียกว่าเป็นอาหารสำหรับชาววังโดยเฉพาะ คำว่า 'เมี่ยง' หมายถึง การห่ออาหาร (ให้พอดีคำ) ด้วยใบ และ 'คำ' หมายถึง การกินให้พอดีคำ ฉะนั้น พอรวมกัน จะมีความหมายว่า อาหารที่ห่อด้วยใบ(ชะพลู)ที่กินได้พอดีคำ ถึงแม้ถิ่นกำเนิดของเมี่ยงคำจะยังไม่เป็นที่แน่ชัด แต่เมี่ยงคำอยู่คู่กับคนไทยมาหลายศตวรรษ แต่ก็มีความเชื่อว่า เมี่ยงคำประยุกต์มาจากการเคี้ยวหมาก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมประจำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั่นเอง

พิธีบายศรีสู่ขวัญ

พิธีกรรมโบราณของไทยและลาวที่จัดขึ้นเพื่อเรียก "ขวัญ" (พลังใจ/จิตวิญญาณ) ที่หนีหายไปให้กลับมาอยู่กับตัว เชื่อว่าจะช่วยเสริมสร้างพลังใจให้เข้มแข็ง ส่งเสริมความเป็นสิริมงคล ชีวิตมีแต่ความสุขใจสบายกาย โดยใช้ "บายศรี" เป็นเครื่องสังเวยหลัก

พานบายศรี

เครื่องเซ่นขวัญหรือรับขวัญในพิธีกรรมมงคลของไทยและลาว จัดทำด้วยใบตองเป็นรูปทรงกรวยหรือทรงพุ่ม จัดเป็นชั้น ๆ (๓, ๕, ๗, ๙ ชั้น) ปักด้วยเทียนและดอกไม้ โดยมีความเชื่อว่าเป็นการเรียกขวัญให้กลับมาอยู่กับตัว เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ความสุขกายสบายใจ และความเป็นสิริมงคล

